

Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο
Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών &
Ιατρικής Ακριβείας ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ
ΕΠΙΨΥ

Σεξουαλική συμπεριφορά & υγεία των εφήβων

Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων-μαθητών (Έρευνα HBSC/WHO) - 2018

Παρουσιάζονται συνοπτικά στοιχεία για έξι δείκτες που αφορούν τη σεξουαλική συμπεριφορά των 15χρονων εφήβων-μαθητών στην Ελλάδα, όπως αυτά προκύπτουν από την «Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων-μαθητών» (Έρευνα HBSC/WHO) του ΕΠΙΨΥ⁽¹⁾. Τα στοιχεία αναφέρονται στο σύνολο των εφήβων ηλικίας 15 ετών στη χώρα, για το 2018 (πιο πρόσφατη έρευνα) και όπου είναι διαθέσιμα- διαχρονικά, ανά τετραετία, για την 20ετία 1998-2018. Σχολιάζονται, επιπλέον, σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα φύλα, τις τρεις κατηγορίες οικονομικού επιπέδου της οικογένειας των εφήβων (χαμηλό, μέσο, υψηλό) καθώς και οι γεωγραφικές διαφορές μεταξύ Ν. Αττικής, Ν. Θεσσαλονίκης και Λοιπών Περιοχών. Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει συγκεντρωτικά τα στοιχεία για όλους τους δείκτες.

Σεξουαλικά ενεργοί έφηβοι / Ηλικία πρώτης ολοκληρωμένης σεξουαλικής επαφής

Οι 15χρονοι μαθητές ρωτήθηκαν για το εάν είχαν ποτέ ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή. Το 2018 ένας στους 4 15χρονους (26,4%) αναφέρει ότι είχε τουλάχιστον μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, σε σχεδόν διπλάσιο ποσοστό τα αγόρια (34,3%) συγκριτικά με τα κορίτσια (18,6%). Μεταξύ όσων αναφέρουν ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, δύο στους 3 (73,6% - 18,5% επί του συνόλου των 15χρονων) την είχαν πρόσφατα (~15 ετών), ένας στους 4 (26,4% - 6,6% επί του συνόλου των 15χρονων) στην ηλικία των 14 ετών ή νωρίτερα και ένας στους 10 (9,7% - 2,4% επί του συνόλου των 15χρονων) στην ηλικία των 13 ετών ή νωρίτερα (14,2% για τα αγόρια και 1,7% για τα κορίτσια).

Διαχρονικά, από το 2002 στο 2018, το ποσοστό 15χρονων αγοριών που αναφέρουν ότι είχαν έστω και μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή δεν μεταβάλλεται σημαντικά (33,6% και 34,3%, αντίστοιχα) ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα κορίτσια διπλασιάζεται (από 9,6% σε 18,6%). Το ποσοστό των εφήβων που απαντούν ότι είχαν την πρώτη τους ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή στην ηλικία των 13 ετών ή νωρίτερα παραμένει διαχρονικά σταθερό για τα αγόρια, ενώ μειώνεται για τα κορίτσια από 14,3% το 2002 σε 1,7% το 2018.

Εμπειρία πρώτης σεξουαλικής επαφής

Οι 15χρονοι μαθητές που απάντησαν ότι είχαν ήδη τουλάχιστον μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, ρωτήθηκαν σχετικά με την εμπειρία της πρώτης επαφής και συγκεκριμένα για το πώς ένιωσαν αναφορικά με τη χρονική στιγμή που συνέβη και σχετικά με το αν είχαν κάνει χρήση αλκοόλ ή άλλων ουσιών πριν την πρώτη αυτή ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή.

Το 2018 δύο στους 3 εφήβους (65,9%) που αναφέρουν ότι είχαν ήδη ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή απαντούν για την πρώτη ολοκληρωμένη επαφή τους ότι η χρονική στιγμή ήταν αυτή που ήθελαν ή ότι ήθελαν να έχει συμβεί νωρίτερα (σε παρόμοια ποσοστά αγόρια και κορίτσια). Ωστόσο, ένα στα 5 κορίτσια (20,5%) και ένα στα 13 αγόρια (7,9%) απαντούν σχετικά με την πρώτη ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή τους είτε ότι δεν ήθελαν πραγματικά να συμβεί είτε ότι θα προτιμούσαν να έχει συμβεί αργότερα.

Το 2018 ένας στους 7 έφηβους (14,1%) που αναφέρουν ότι είχαν ήδη ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή απαντούν ότι, πριν την πρώτη ολοκληρωμένη επαφή τους, είχαν καταναλώσει αλκοόλ ή κάποια άλλη ουσία. Αγόρια και κορίτσια δεν διαφέρουν σημαντικά στην κατανάλωση αλκοόλ ή άλλων ουσιών πριν την πρώτη ολοκληρωμένη επαφή (12,9% και 16,4%, αντίστοιχα).

Κύρια σημεία για τη σεξουαλική συμπεριφορά και υγεία των 15χρονων εφήβων στην Ελλάδα

- Το 2018, ένας στους 4 15χρονους (26,4%) αναφέρει ότι είχε τουλάχιστον μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, σε διπλάσιο ποσοστό τα αγόρια (34,3%) συγκριτικά με τα κορίτσια (18,6%).
- Διαχρονικά, από το 2002 στο 2018, το ποσοστό 15χρονων αγοριών που αναφέρουν ότι είχαν έστω και μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή δεν μεταβάλλεται σημαντικά (33,6% και 34,3%, αντίστοιχα) ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα κορίτσια διπλασιάζεται (από 9,6% σε 18,6%).

Μεταξύ των 15χρονων που αναφέρουν ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή:

- Δύο στους 3 (73,6% - 18,5% επί του συνόλου των 15χρονων) την είχαν πρόσφατα (~15 ετών), ένας στους 4 (26,4% - 6,6% επί του συνόλου των 15χρονων) στην ηλικία των 14 ετών ή νωρίτερα και ένας στους 10 (9,7% - 2,4% επί του συνόλου των 15χρονων) στην ηλικία των 13 ετών ή νωρίτερα.
- Ένα στα 5 κορίτσια (20,5%) και ένα στα 13 αγόρια (7,9%) απαντούν σχετικά με την πρώτη ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή που είχαν είτε ότι δεν ήθελαν πραγματικά να συμβεί είτε ότι θα προτιμούσαν να έχει συμβεί αργότερα.
- Ένας στους 7 έφηβους (14,1%) που αναφέρουν ότι είχαν ήδη τουλάχιστον μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή απαντούν ότι πριν την πρώτη επαφή τους είχαν καταναλώσει αλκοόλ ή κάποια άλλη ουσία.
- Οι 15χρονοι έφηβοι από το Ν. Θεσσαλονίκης αναφέρουν σε οριακά υψηλότερο ποσοστό (28,9%) ότι πριν την πρώτη ολοκληρωμένη επαφή τους είχαν καταναλώσει αλκοόλ ή κάποια άλλη ουσία, συγκριτικά με τους συνομηλίκους τους στο Ν. Αττικής (12,5%) και στις Λοιπές Περιοχές (11,8%).
- Το 2018, τρεις στους 4 15χρονους εφήβους (75,6%) απαντούν ότι κατά τη διάρκεια της τελευταίας σεξουαλικής επαφής που είχαν έκαναν -οι ίδιοι ή ο/η σύντροφός τους- χρήση προφυλακτικού, αγόρια και κορίτσια σε παρόμοια ποσοστά (76,7% και 73,7%, αντίστοιχα). Ωστόσο, ποσοστό 18,3% των εφήβων απαντούν ότι δεν έκαναν χρήση προφυλακτικού ενώ 6,1% απαντούν «Δεν ξέρω».
- Διαχρονικά, από το 2002 στο 2018 το ποσοστό 15χρονων εφήβων που αναφέρουν χρήση προφυλακτικού μειώνεται σημαντικά από 86,9% σε 75,6%.
- Το 2018, ένας στους 17 (5,9%) 15χρονους εφήβους αναφέρουν χρήση αντισυλληπτικού χαπιού, με το αντίστοιχο ποσοστό να παρουσιάζεται ελαφρώς μειωμένο σε σχέση με το 2014 (10,7%).

Πίνακας 1: Δείκτες σεξουαλικής συμπεριφοράς και υγείας των εφήβων 15 ετών στην Ελλάδα

	Σύνολο N=1310	Αγόρι N=659	Κορίτσι N=651	1998 N=1322	2002 N=1324	2006 N=1416	2010 N=1648	2014 N=1320	2018 N=1310
Είχες ποτέ ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή (δηλαδή να έχεις κάνει έρωτα):									
Ναι	26.4	34.3	18.6	*	21.3	30.0	28.3	25.6	26.4
Όχι	73.6	65.7	81.4	*	78.7	70.0	71.7	74.4	73.6
ΜΕΤΑΞΥ ΟΣΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ ΟΤΙ ΕΙΧΑΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΠΑΦΗ:									
Σε ποια ηλικία είχες την πρώτη σου ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή:									
11 ετών ή μικρότερος/-η	3.0	4.2	0.8	*	4.8	3.3	2.4	2.0	3.0
12 ετών	2.1	3.3	0.0	*	2.6	2.5	1.2	2.0	2.1
13 ετών	4.5	6.6	0.8	*	7.0	7.9	7.0	5.5	4.5
14 ετών	16.7	20.8	9.3	*	24.8	19.9	22.5	21.5	16.7
15 ετών	51.5	47.2	59.3	*	53.0	45.3	48.9	52.1	51.5
16 ετών	22.1	17.9	29.7	*	7.8	21.1	18.0	16.9	22.1
Όταν είχες την ΠΡΩΤΗ σου ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, θα έλεγες ότι ...									
θα ήθελες να είχε συμβεί νωρίτερα	16.9	25.2	1.7	*	*	*	*	*	16.9
ήθελες να συμβεί όταν συνέβη	48.9	42.1	61.5	*	*	*	*	*	48.9
θα προτιμούσες να είχε συμβεί αργότερα	10.0	7.0	15.4	*	*	*	*	*	10.0
δεν ήθελες στ' αλήθεια να έχεις ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή	2.4	0.9	5.1	*	*	*	*	*	2.4
δεν σε απασχόλησε κάτι από τα παραπάνω	21.8	24.8	16.2	*	*	*	*	*	21.8
Πριν από την ΠΡΩΤΗ σου ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, είχες καταναλώσει αλκοόλ ή άλλες ουσίες:									
Ναι	14.1	12.9	16.4	*	*	*	*	*	14.1
Όχι	80.7	79.0	83.6	*	*	*	*	*	80.7
Δεν θυμάμαι	5.2	8.1	0.0	*	*	*	*	*	5.2
Την ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ φορά που είχες ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή: χρησιμοποίησες εσύ ή ο/η σύντροφός σου προφυλακτικό:									
Ναι	75.6	76.7	73.7	*	86.9	80.3	82.8	80.9	75.6
Όχι	18.3	16.7	21.2	*	13.1	19.7	17.2	15.9	18.3
Δεν ξέρω	6.1	6.7	5.1	*	*	*	*	3.2	6.1
Την ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ φορά που είχες ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή: χρησιμοποίησες εσύ ή η σύντροφός σου αντισυλληπτικό χάπι:									
Ναι	5.9	6.7	4.3	*	*	*	*	10.7	5.9
Όχι	83.6	77.9	94.0	*	*	*	*	77.3	83.6
Δεν ξέρω	10.5	15.4	1.7	*	*	*	*	12.0	10.5

* Δεν είχε συμπεριληφθεί η ερώτηση/επιλογή απάντησης.

Η έρευνα του 2018

Στην έρευνα του 2018 συμμετείχε πανελλήνιο αντιπροσωπευτικό δείγμα 3.863 μαθητών της ΣΤ' Δημοτικού, της Β' Γυμνασίου και της Α' Λυκείου από 238 σχολικές μονάδες. Διενεργήθηκε με την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας. Κατόπιν γονικής συναίνεσης, οι μαθητές απάντησαν σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που χορηγήθηκε ομαδικά στις τάξεις του δείγματος χωρίς (ή με διακριτική) την παρουσία εκπαιδευτικών.

Η έρευνα του 2018 υλοποιήθηκε χάρη στην εθελοντική συμβολή μελών ΔΕΠ και φοιτητών ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας και χρηματοδοτήθηκε μερικώς από τον ΟΚΑΝΑ και την Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Προαγωγή της Γνώσης στις Ψυχικές Διαταραχές».

Πληροφορίες:
ΕΠΙΨΥ
Σωρανού του Εφρεσίου 2,
Παπάγου, Αθήνα, ΤΚ 11527
ΤΟ 66517, ΤΚ 15601
Τηλ.: 210.61.70.014
E-mail: erenva.HBSC@epipsi.gr
URL: www.epipsi.gr

Χρήση προφυλακτικού

Οι 15χρονοι που ανέφεραν έστω και μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή ρωτήθηκαν επιπλέον εάν κατά την τελευταία τους σεξουαλική επαφή χρησιμοποίησαν -ο ίδιο ή ο/η σύντροφός τους- προφυλακτικό. Το 2018 τρεις στους 4 εφήβους (75,6%), που αναφέρουν ότι είχαν ήδη ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, απαντούν ότι κατά τη διάρκεια της πιο πρόσφατης επαφής που είχαν έκαναν -ο ίδιο ή ο/η σύντροφός τους- χρήση προφυλακτικού, αγόρια και κορίτσια σε παρόμοια ποσοστά (76,7% και 73,7%, αντίστοιχα). Ωστόσο, ποσοστό 18,3% των εφήβων απαντούν ότι δεν έκαναν χρήση προφυλακτικού ενώ 6,1% απαντούν «Δεν ξέρω».

Διαχρονικά, από το 2002 στο 2018 το ποσοστό 15χρονων εφήβων, με ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, που αναφέρουν χρήση προφυλακτικού μειώνεται σημαντικά από 86,9% σε 75,6%, με τη μείωση αυτή να καταγράφεται κυρίως στις απαντήσεις των αγοριών.

Χρήση αντισυλληπτικού χαπιού

Οι 15χρονοι έφηβοι που ανέφεραν έστω και μία ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή ρωτήθηκαν επιπλέον εάν κατά την τελευταία τους επαφή χρησιμοποίησαν -ο ίδιος ή η σύντροφός τους- αντισυλληπτικό χάπι.

Το 2018 ένας στους 17 (5,9%) αναφέρουν χρήση αντισυλληπτικού χαπιού, με το αντίστοιχο ποσοστό να παρουσιάζεται ελαφρώς μειωμένο σε σχέση με το 2014 (10,7%).

Γεωγραφικές διαφορές (Ν. Αττικής, Ν. Θεσσαλονίκης και Λοιπές Περιοχές)

Οι 15χρονοι έφηβοι, με ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, από το Ν. Θεσσαλονίκης αναφέρουν σε οριακά υψηλότερο ποσοστό (28,9%) ότι πριν την πρώτη ολοκληρωμένη επαφή τους είχαν καταναλώσει αλκοόλ ή κάποια άλλη ουσία, συγκριτικά με τους συνομηλικούς τους στο Ν. Αττικής (12,5%) και στις Λοιπές Περιοχές (11,8%). Δεν παρατηρούνται σημαντικές γεωγραφικές διαφορές στους υπόλοιπους δείκτες που αφορούν τη σεξουαλική συμπεριφορά των 15χρονων εφήβων.

Οικονομικό επίπεδο⁽²⁾

Δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στην πλειονότητα των δεικτών. Ωστόσο, οι 15χρονοι έφηβοι των οποίων οι οικογένειες κατηγοριοποιούνται στο ανώτερο οικονομικό επίπεδο αναφέρουν σε ελαφρώς υψηλότερο ποσοστό (32,9%), σε σχέση με τους συνομηλικούς τους από το μέσο (24,1%) και κατώτερο οικονομικό επίπεδο (26,7%), ότι είχαν τουλάχιστον μία σεξουαλική επαφή.

(1) Η «Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων-μαθητών» (Έρευνα HBSC/WHO) διεξάγεται στο πλαίσιο της έρευνας Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC), που τελεί υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.) και επαναλαμβάνεται ανά 4ετία σε περισσότερες από 40 χώρες. Παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τον τρόπο ζωής των εφήβων και τους κινδύνους που απειλούν την υγεία τους. Στην Ελλάδα το ΕΠΙΨΥ υλοποιεί την έρευνα από το 1998 με την επιστημονική εποπτεία της Ομοτ. Καθηγήτριας του ΕΚΠΑ, Α. Κοκκέβη.

(2) Βάσει των απαντήσεων των μαθητών σε ειδική κλίμακα αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης της οικογένειας.

Προτεινόμενη αναφορά:
Κοκκέβη Α., Σταύρου, Μ., Καναβού, Ε., Φωτίου, Α. (2019). Σεξουαλική συμπεριφορά και υγεία των εφήβων. Σειρά θεματικών τευχών: Έφηβοι, Συμπεριφορές & Υγεία. Αθήνα: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακροβείας ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ (ΕΠΙΨΥ).
Kokkevi, A., Stavrou, M., Kanavou, E., Fotiou, A. (2019). Adolescent sexual behaviour and sexual health. Series of Short Reports: Adolescents, Behaviours & Health. Athens: University Mental Health, Neurosciences and Precision Medicine Research Institute COSTAS STEFANIS (UMHRI).

